

Quicksan Wet
natuurbescherming incl.
inrichtingsadvies
Zonnegaard Lievaart

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ►

Opdrachtgever:

BHM Solar Projecten BV
Lucasbolwerk 10
3512 EH Utrecht

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	203790
Datum:	28-6-2024
Projectleider:	Michiel van Amersfoort
Opgesteld:	Fiona Boonk
Gecontroleerd:	I. van Dijk
Status:	Definitief
Versie:	2

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

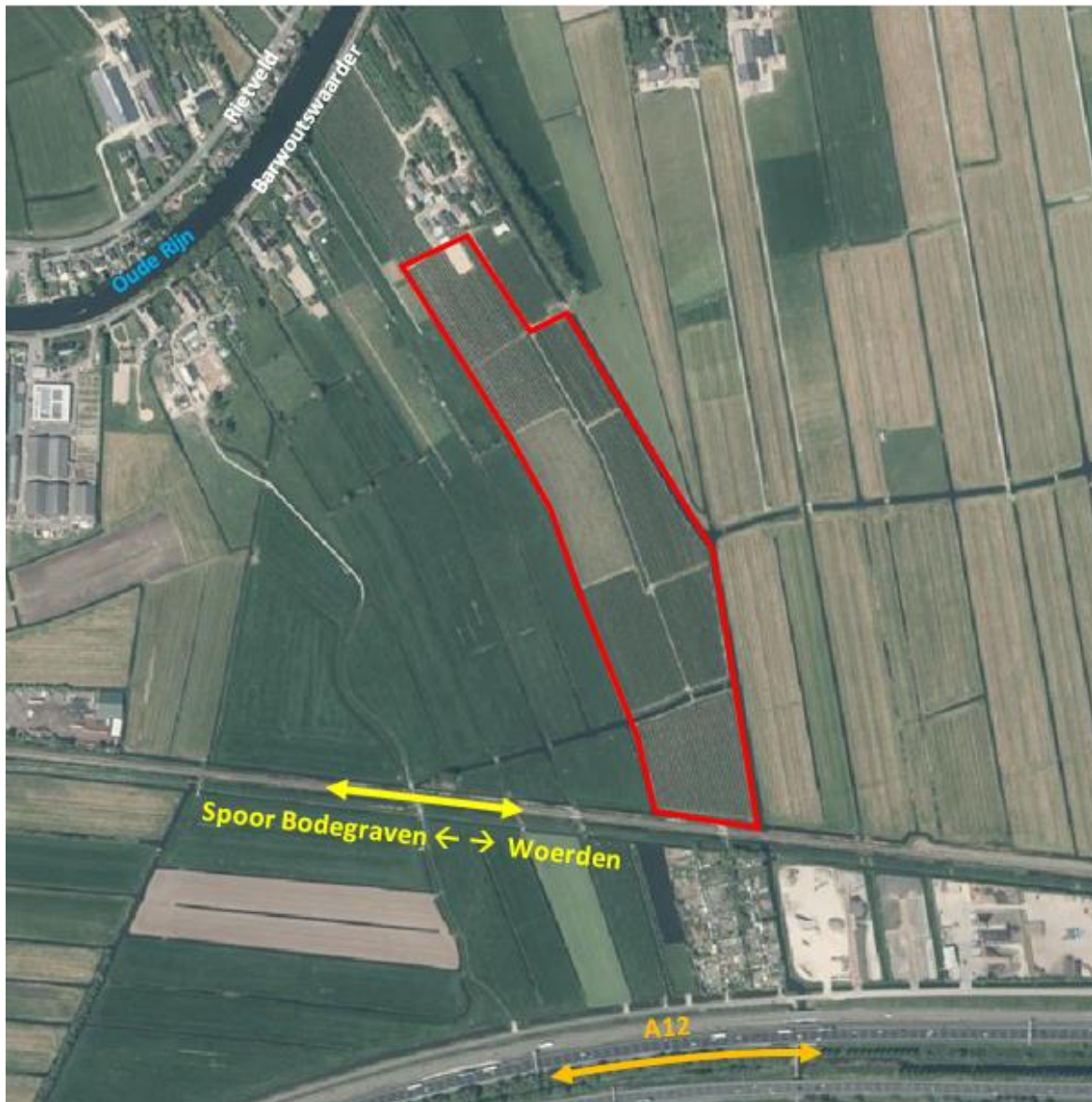
Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	5
2.1	Huidige situatie.....	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	6
3	Natuurwetgeving en -beleid	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Bescherming van soorten	7
3.3	Bescherming van gebieden.....	7
3.4	Bescherming van houtopstanden	8
3.5	Natuurnetwerk Nederland	9
4	Methode	10
4.1	Inleiding	10
4.2	Bureauonderzoek	10
4.3	Terreinbezoek.....	10
5	Beschermde soorten	11
5.1	Inleiding	11
5.2	Planten.....	11
5.3	Zoogdieren.....	11
5.4	Vogels	14
5.5	Reptielen.....	15
5.6	Amfibieën	16
5.7	Vissen.....	16
5.8	Ongewervelden	17
6	Conclusie	18
6.1	Beschermde soorten.....	18
6.2	Bescherming gebieden	18
6.3	Bescherming houtopstanden	19
6.4	Natuurnetwerk Nederland	19
6.5	Geldigheid rapportage.....	19
7	Inrichtingsadvies	20
7.1	Water	20
7.2	Land	20
7.3	Beheer	21
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	23
	Bijlagen/literatuurlijst	28

1 Inleiding

De initiatiefnemer is voornemens ter plaatse een zonnepark te ontwikkelen met ecologische inpassing en meerwaarde voor biodiversiteit. Eelerwoude adviseert bij de inrichting. Een gedeelte van de reeds aanwezige boomgaard wordt daarbij behouden. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbeschermingswet.

De eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in. In hoofdstuk 7 worden daarbij adviezen gegeven ten bate van de ecologische inpassing.

Afbeelding 1. Locatie plangebied.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

De toekomstige zonnegaard Lievaart ligt aan de Barwoutswaarder in de gemeente Woerden, provincie Utrecht. De omgeving is kenmerkend voor agrarisch slagen- en strokenlandschap met veel watergangen. In tegenstelling tot de omgeving, waar open grasland domineert, betreft de planlocatie een boomgaard met een gesloten karakter, afgeschermd door (wind)singels, in de vorm van elzen- en (haag)beukenhagen met af en toe een vlier. Er vindt teelt van peren plaats. Het plangebied is opgedeeld door een watergang die het plangebied van oost naar west doorkruist. Het meest zuidelijke gedeelte is te bereiken via een brug. Ten oosten ligt een brede watergang, de sloot ten westen lag tijdens het veldbezoek droog. Binnen het plangebied is tevens een watergang aanwezig die ten tijde van het veldbezoek bijna droog lag, hier overheen is een houtopstand gegroeid die de watergang aan het zicht onttrekt. Ten zuiden van de bebouwing is te midden van de boomgaard een paddock aanwezig. Ten westen ligt een paardenweide. De rest van de omgeving betreft grasland met enkele kruidensoorten. Binnen de boomgaard is geen verlichting aanwezig, evenmin is er rond de paddock verlichting aanwezig.

Afbeelding 2. Impressie van de onderzoekslocatie. Linksonder fruitbomenrijen, rechtsboven de windsingel rond het perceel, linksonder een van de watergangen ten oosten van het perceel en rechtsonder de paddock.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De ontwikkeling betreft het grotendeels verwijderen van de boomgaard en het plaatsen van zonnepanelen. De windsingels worden grotendeels behouden. Daarnaast worden er aanpassingen in het landschap gedaan om kansen voor biodiversiteit te vergroten.

Afbeelding 3. Inrichtingsplan (bron: Eelerwoude).

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 6 km afstand liggen de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden Nieuwkoopse Plassen en De Haack en Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Na 2 november 2022 is de aanlegfase voor projecten niet meer vrijgesteld. Hierdoor is het noodzakelijk een stikstofberekening te doen voor de aanleg van de zonneweide.

Het in gebruik nemen van de zonneweide brengt (extra)verkeersbewegingen naar en van de locatie voor beheer en onderhoud. Deze uitstoot maakt geen onderdeel uit van een tijdelijk project. Of deze een significante stikstofdepositie veroorzaken dient berekend te worden middels een stikstofberekening in het programma AERIUS-Calculator.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - wegbeplantingen;
 - beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;

- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Bomen binnen het plangebied betreffen fruitbomen en de hierbij behorende windsingels. Er is geen sprake van een beschermde houtopstand.

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking. Dit betekent dat in die provincie bij een ontwikkeling waarvoor een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is altijd een toetsing aan het natuurbeleid moet worden uitgevoerd.

Gevolgen plangebied

De ontwikkeling is in strijd met het bestemmingsplan en het plangebied ligt buiten het NNN. In deze provincie kent het natuurbeleid een externe werking. Met de voorgenomen werkzaamheden worden echter, vanwege de afstand tot NNN-gebied (ca. 4 km.) en de functie van tussenliggende percelen en de A12, geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een uitgebreide toetsing wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna);
- de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, is gebruikt om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied;
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Fiona Boonk uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 22 september 2022 bij 18°C, onbewolkt weer en windkracht 2 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Planten

Voorkomen en functie

Het plangebied bestaat uit een fruitboomgaard met perenbomen, windsingels van elzen- en (haag)beukenhagen met af en toe een vlier en een enkele hazelaar. Tevens zijn er sloten aanwezig aan de randen buiten het plangebied. In de bijna volledig opgedroogde sloten staan braam en brandnetels, onder de bomenrijen en hiertussen staan algemene soorten zoals perzikkruid, paardenbloem, vogelmuur, bijvoet, fluitenkruid en hondsdrif. Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Er is een deskundigenbeoordeling van de potentiële aanwezigheid van beschermde planten in het plangebied uitgevoerd op basis van een biotoopanalyse. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied als fruitboomgaard is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen. Veel van de beschermde soorten komen nagenoeg uitsluitend voor in voedselarm habitat.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop niet verwacht/ kunnen worden uitgesloten, waardoor geen sprake is van negatieve effecten op beschermde planten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde planten niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. Het plangebied is in beperkte mate geschikt voor de volgende vleermuissoorten: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en meervleermuis.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen daarmee uitgesloten worden. De aanwezige fruitbomen en blootgestelde elzen in de haag zijn laag en dun waardoor ze niet geschikt zijn als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Potentiële verblijfplaatsen liggen buiten de verstoringafstand van de werkzaamheden. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn te verwachten in bebouwing op het erf en de bomenopstand aan overzijde van het water, ten oosten van de planlocatie.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het plangebied is redelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen door de aanwezigheid van een biologisch beheerde boomgaard. Ook de omgeving is geschikt als foerageergebied, onder meer door de aanwezigheid van watergangen. Vleermuizen gebruiken lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, zoals houtsingels en watergangen, welke als vliegroute kunnen dienen. Deze zijn rond het plangebied aanwezig in de vorm van de watergangen en windsingels. Lijnvormige elementen zijn in de gehele omgeving aanwezig vanwege het karakter van slagen- en strokenlandschap.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Door het ontbreken van bomen van voldoende formaat alsook bebouwing, kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten in het plangebied. Het plangebied heeft mogelijk een functie als foerageergebied voor vleermuizen, echter is er in de omgeving voldoende foerageergebied aanwezig zodat een

essentiële functie kan worden uitgesloten. Lijnvormige elementen zijn in de gehele omgeving aanwezig vanwege het karakter van slagen- en strokenlandschap. Derhalve is een eventuele functie als vliegroute evenmin essentieel. De ontwikkeling zal geen invloed hebben op de geschiktheid van het plangebied voor vleermuizen vanwege de aanwezigheid van voldoende geschikt leefgebied in nabijheid van het plangebied in de vorm van boomopstanden en watergangen.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk.

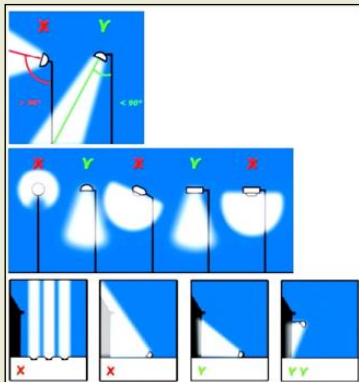
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foeragegebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: diverse algemene (spits)muizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foeragegebied.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt of waarvan vrijstelling in de nabije toekomst komt te vervallen, zoals kleine marterachtigen, haas en konijn, worden in het plangebied verwacht. Kleine marterachtigen, bunzing, hermelijn en wezel, gebruiken lijnvormige structuren met voldoende dekking om langs te migreren. Dergelijke structuren zijn aanwezig in de vorm van de elzenhagen rond het plangebied. Omdat deze onderdelen onvoldoende te inspecteren zijn kan niet worden uitgesloten dat hier tevens verblijfplaatsen aanwezig zijn. Konijnen of hollen van konijnen zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen,

deze worden evenmin verwacht in het gedeelte dat momenteel in gebruik is als boomgaard, vanwege het intensieve gebruik voor de teelt. Als er hollen aanwezig zijn, dan bevinden deze zich in de randen onder de elzenhagen. Hazen kunnen hun leger hebben binnen het gehele plantgebied en zijn hierbij niet gebonden aan een specifieke locatie.

Andere streng beschermde soorten zijn niet te verwachten vanwege het ontbreken van sporen, geschikt leefgebied en/of het plangebied valt buiten het bekende verspreidingsgebied. Mogelijk dat voor enkele soorten het plangebied wel onderdeel uitmaakt als leefgebied, zoals foerageergebied, maar dit betreft echter geen essentieel leefgebied gezien de ligging in een groene omgeving.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor bovenstaande soorten, de soorten met een bescherming als haas, konijn, bunzing, hermelijn en wezel geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten mits er voldoende dekking aanwezig blijft in de vorm van de hagen met ondergroei. Tevens dient het perceel bereikbaar te blijven voor soorten, door hekwerk op een hoogte van minimaal 20 centimeter te plaatsen. Er zal met het toevoegen van variatie binnen het plangebied geschikt leefgebied voorhanden komen. Negatieve effecten zijn op deze wijze uit te sluiten.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk mits de aanwezige dekking in de vorm van hagen (windsingels) en ondergroei behouden blijft, danwel versterkt en het perceel voor haasachtigen bereikbaar blijft, door het hekwerk op minimaal 20 centimeter hoogte te zetten.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met categorie 5 vogelnesten vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Nesten van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken, zoals roofvogels en uilen, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden binnen het plangebied ook niet verwacht omdat er geen bebouwing, nestkasten, geschikte watergangen en hoge bomen aanwezig zijn. Het valt binnen de verwachting dat soorten met jaarrond beschermde nesten wel het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied, zoals buizerd, boomvalk, steenuil en kerkuil.

Categorie 5 vogelnesten

In deze situatie zijn nesten van vogelsoorten aangetroffen dan wel te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is, zoals verschillende soorten mezen. Torenvalken zijn eveneens te verwachten maar zijn niet broedend waargenomen (in de vorm van in gebruik zijnde nestkasten). Zij kunnen het plangebied eveneens als foerageergebied gebruiken.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van struwelen, graslanden en watergangen. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; roodborst, merel. Binnen het plangebied zijn verschillende nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Echter is er geen sprake van aantasting, omdat jaarrond beschermde nesten niet zijn aangetroffen, en de functie van potentieel foerageergebied als gevolg van de inrichting naar zonneveld niet zal veranderen. Daarbij zal er voor de soorten die open gebied prefereren om te foerageren voldoende alternatief voorhanden blijven buiten de grenzen van de planlocatie.

Categorie 5 vogelnesten

Betreffende soorten zijn in beperkte mate te verwachten in de fruitbomen maar vooral in de windsingels rond het plangebied. Deze hagen blijven in het planvoornemen behouden, derhalve is een negatief effect uitgesloten. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen, zoals ringslangen, zijn gebonden aan specifieke terreinen. Ringslang maakt voor zijn migratie gebruik van watergangen. Het plangebied ligt in een gebied dat vanwege de aanwezigheid van

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

watervan geschikt habitat biedt voor deze soort. Waarnemingen van de ringslang zijn op ongeveer vier kilometer afstand bekend (NDFF, 2022) echter is de afstand van de waarnemingen geen reden om de soort nabij het plangebied uit te sluiten. Binnen het plangebied zijn echter geen voortplantingsplaatsen waargenomen in de vorm van hopen organisch materiaal.

Effecten en ontheffing

Op basis van het aanwezige biotoop kan de aanwezigheid van een essentiële functie (zoals de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen) voor reptielen worden uitgesloten. Met de ontwikkeling van het plangebied naar een natuurinclusief zonnepark met flauwe oevers en de toevoeging van broeihopen is er sprake van een toename van geschikt leefgebied voor de soort. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.6 Amfibieën

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Midden door het plangebied loopt van noord naar zuid een zeer ondiepe watergang welke door een haag is overgroeid waardoor er veel schaduw aanwezig is. Algemene soorten kunnen dergelijk water in beperkte mate gebruiken als voortplantingswater. Rond het plangebied zijn brede sloten aanwezig die wel als voortplantingswater kunnen dienen.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde soorten amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, zoals rugstreeppad, worden niet verwacht in het plangebied vanwege het aanwezige, ongeschikte habitat voor deze soort. Zo ontbreken visvrije wateren, ondiepe zon beschenen poelen en een goed vergraafbare bodem.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Beschermde amfibieën waarvoor geen vrijstelling geldt, kunnen op basis van de aanwezige biotoop worden uitgesloten, waardoor er geen sprake is van negatieve effecten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor amfibieën niet aan de orde.

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf augustus, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk.

5.7 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn geen watervoerende elementen (sloten, poelen, enzovoort) aanwezig. Derhalve ontbreekt geschikt leefgebied voor vissen.

Effecten en ontheffing

Beschermden vissen zijn niet in het plangebied aanwezig. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming voor vissen is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.8 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Van de groep ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, kreeftachtigen en weekdieren) worden beschermde soorten niet verwacht. De watergang waar de natuurvriendelijke oever gepland is is Amerikaanse rivierkreeft aangetroffen waardoor er nauwelijks groei van onderwaterplanten plaatsvindt.

Er zijn in de omgeving verspreidingsgegevens bekend van de beschermde platte schijfhoren (NDFF, 2024). De platte schijfhoren bevindt zich voornamelijk in watergangen met een goede waterkwaliteit en oeverbegroeiing met riet in combinatie met bijvoorbeeld lisdodde en krabbenscheer. Daarnaast komt de platte schijfhoren voor in draadalg-vegetaties. Gezien de beperkte groei van onderwaterplanten wordt de soort in de betreffende watergang niet verwacht. Op circa 6 kilometer afstand zijn waarnemingen bekend van de groene glazenmaker in de Reeuwijkse Plassen. De soort is afhankelijk van dichtbegroeide en moeilijk te betreden watergangen met krabbenscheervegetatie voor de ei-afzet, dit is in het plangebied niet aanwezig. Het plangebied bevindt buiten het verspreidingsgebied van overige strenge beschermde soorten, zoals de gestreepte waterroofkever.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde ongewervelden aanwezig of te verwachten. Er is geen sprake van negatieve effecten op beschermde ongewervelden. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor ongewervelden niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde ongewervelden niet noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als diverse (spits)muizen- en amfibieën soorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Grondgebonden zoogdieren

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk mits er met de inrichting van het plangebied rekening wordt gehouden met deze soorten. Dit wordt bewerkstelligd door de aanwezige dekking in de vorm van hagen (windsingels) en ondergroei te behouden danwel versterken en het perceel voor haasachtigen bereikbaar te houden, door het hekwerk op minimaal 20 centimeter hoogte te zetten.

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

6.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Amfibieën

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf augustus, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november.

6.2 Bescherming gebieden

In de directe omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 6km afstand liggen de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden Nieuwkoopse Plassen en De Haeck en Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, zij het door een rechtstreekse invloed, cumulatieve invloed of externe werking. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht. Een stikstofberekening laat zien dat depositie van stikstof geen gevolgen heeft op Natura 2000-gebieden.

6.3 Bescherming houtopstanden

Bomen binnen het plangebied betreffen fruitbomen en hierbij horende windschermen. Er is geen sprake van een beschermde houtopstand.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Een uitgebreide toetsing wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.5 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

7 Inrichtingsadvies

7.1 Water

Binnen het van slagen- en strokenlandschap bestaan veel kansen voor watergebonden soorten. Er is onderscheid te maken tussen watergangen binnen het plangebied welke direct binnen de zeggenschap van de ontwikkelaar vallen en de watergangen buiten het plangebied waarvoor de initiatiefnemer afhankelijk is van desbetreffende waterschap.

7.1.1 Watergangen rond het plangebied

Flauwe taludoevers dragen bij aan meer variatie, en daarmee aan biodiversiteit binnen het zonnepark. Voor een natuurvriendelijke oever wordt doorgaans een talud van 1:5 aangehouden, maar elke vorm van gradiënt draagt bij aan meer diversiteit. Op de oevers zullen planten van verschillende stadia kunnen groeien, zij vormen wederom voedsel en dekking voor vogels, amfibieën, vissen en de ringslang. Voor de ringslang kunnen op de oevers broeihopen worden toegevoegd.

7.1.2 Watergang binnen plangebied

Door het plangebied loopt een ondiepe watergang die momenteel bijna volledig wordt overschaduwd door aan beide zijden elzenhagen. Aan de watergang wordt water onttrokken en het waterniveau stond ten tijde van het veldbezoek zeer laag. In combinatie met het opschonen van de watergang, zal een flauw talud hier eveneens bijdragen aan meer variatie. Het openen van de begroeiing (de elzenhagen) creëert mogelijkheden voor bijvoorbeeld riet en oeverplanten. In combinatie met het verhogen van de waterstand kan hier leefgebied voor bijvoorbeeld libellen gecreëerd worden. Libellen gebruiken net als veel andere soorten de oeverranden om zich langs te verplaatsen en waterplanten om eieren af te zetten. Verscheidene vogels gebruiken riet voor dekking of om in te broeden. Afwisseling tussen zon beschenen en schaduwrijke delen van de oever bieden eveneens diversiteit in planten maar ook mogelijkheden voor amfibieën.

7.1.3 Paddenpoel

Met name de rugstreeppad is afhankelijk van ondiepe wateren die opwarmen in de zon. Daarnaast prefereert de soort een goed vergraafbare bodem om te gebruiken als landhabitat, met name in de winterperiode. Afgezien van de rugstreeppad komen echter ook algemene amfibieën voor die baat hebben bij een poel. In dat geval gaat het om een diepere poel die gedurende de zomer waterhoudend blijft. Een diepere poel is uiteraard goed te combineren met onderdelen die ondiep blijven (maximaal 60 centimeter). Soorten als de steenuil jagen op watergebonden soorten zoals amfibieën en libellen. Het is van belang dat de poel vrij blijft van vis.

7.2 Land

7.2.1 Singels en dekking

De spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangvogels wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Daarnaast komen in het plangebied verscheidene zangvogels voor die baat hebben bij hagen voor dekking en om te foerageren. Waar mogelijk kunnen binnen het plangebied meerdere beplantingslagen toegevoegd

worden aan de aanwezige elzenhagen om zo te komen tot meer variatie. Er zijn 7 beplantingslagen mogelijk, echter zal elke toevoeging van gradiënt bijdragen aan meer biodiversiteit.

7.2.2 Vogelkasten

Het plangebied biedt in de huidige en toekomstige situatie veel potentie voor torenvalk en steenuil. Voor beide soorten kunnen kasten worden toegevoegd aan het plangebied. Beide jagen op veldmuizen. Torenvalken jagen ook op vogeltjes als deze zich op de grond bevinden. Variatie bevordert aanwezigheid van veldmuizen en vogeltjes, wat kan dienen als voedsel voor steenuilen en torenvalken. Daarnaast gebruiken steenuilen knotbomen als nestlocatie en als uitkijkpunt. Knotbomen zoals wilgen en elzen zijn eveneens gebiedseigen en passen derhalve goed in het landschap. De aanwezige paardenweide buiten het plangebied biedt reeds variatie in verschillende hoogtes gras en bevordert daarmee de aanwezigheid van prooi. Het (gedeeltelijke) behoud van hoogstamfruitbomen biedt eveneens foerageermogelijkheden en uitkijkpunten voor steenuilen.

7.2.3 Keverbanken

Keverbanken zijn een verhoging in het landschap, van ongeveer 50 centimeter hoog en 3 meter breed. Tussen de afgeplagde lagen brengt men dunne lagen (10-15 centimeter) leemhoudend zand aan. Zo wordt de keverbank laag voor laag opgebouwd. Keverbanken kunnen landschappelijk worden ingepast in de richting van het zonneveld of andere lijnvormige structuren. De keverbanken worden ingezaaid met kruiden en grasmengsels waar veel insecten en spinnen op af komen. Keverbanken bieden voedsel in de vorm van geleedpotigen en zaden en dekking voor roofdieren. Keverbanken worden slechts sporadisch en gedeeltelijk gemaaid (ongeveer in september). Het toepassen van zogenaamde wintergranen bevordert voedselaanwezigheid ook in de winter voor zowel vogels als muizen.

7.2.4 Kruidenbanen en zandbijenbedden

In combinatie met de aanleg van keverbanken kunnen kruidenbanen en zandbijenbedden worden aangelegd. Zandbijenbedden dienen als nestgelegenheid voor zandbijen, hommels en graafwespen en worden gerealiseerd door het gewenste oppervlak ten minste 0,6 meter diep af te graven en te vullen met licht zavelige grond.

7.3 Beheer

7.3.1 Oever

Afhankelijk van de bodem wordt een flauwe oever 1 a 2 keer per jaar gemaaid. Bij het maaien wordt gefaseerd gewerkt en blijft ongeveer 30% van de aanwezige beplanting staan. Het maaisel wordt na ongeveer 2 dagen opgeruimd.

In geval er sprake is van een goed ontwikkelde rietoever dan wordt de mate van beheer bepaald door de mate van ontwikkeling van het riet. Riet dient niet te oud en te zwaar te worden (tussen 5 a 8 jaar). Het riet wordt met behulp van een zogeheten maaikorf op ongeveer 5 cm boven het wateroppervlak gemaaid. Maai vind eveneens gefaseerd plaats waarbij ongeveer 60% blijft behouden.

7.3.2 Broeihoop ringslang

Het organische materiaal van de broeihoop voor ringslangen verteerd over tijd. Een keer per ongeveer twee jaren dienen broeihopen opnieuw opgebouwd en aangevuld te worden. Dit dient plaats te vinden tussen half maart en eind april, de periode dat ringslangen uit winterslaap zijn maar nog geen eieren hebben afgezet.

7.3.3 Poel

Poelen dienen onderhouden te worden om te voorkomen dat deze dichtgroeien met beplanting en uiteindelijk verlanden. Poelen dienen tussen eind oktober en maart geschoond te worden als het wateroppervlak met ongeveer 50-70% is begroeid. Ongeveer 30% van de begroeiing (eveneens de oever en ondergedoken waterplanten) blijven daarbij behouden. In geval van ondiepe 'rugstreeppaddenpoelen' dient het opschonen niet vaker dan iedere drie jaar plaats te vinden. Voor de rugstreeppad is het tevens van belang dat een gedeelte van de oever kaal gehouden wordt, hierbij wordt de oever niet vergraven in de kwetsbare winterperiode als amfibieën zich hebben ingegraven..

7.3.4 Singels en dekking

Singels met meerdere beplantingslagen worden gefaseerd beheerd. Bomen en grote struiken behoeven bijna geen beheer. Daarna komt hakhout dat ongeveer 1 keer in de 6-8 jaar wordt afgezet op kniehoogte. Dit is te combineren met hakhout dat ongeveer 1 keer per drie jaar wordt afgezet op kniehoogte. De randzone met ruigtekruiden blijft het eerste jaar ongemoeid. Daarna wordt deze voor ongeveer 30% gemaaid per jaar. Hierbij wordt maaisel na enige dagen opgeruimd.

7.3.5 Keverbank

Een keverbank heeft bijna geen beheer. Indien de vegetatie te grof/houtig wordt kan deze diep worden terug gezet in september/oktober.

7.3.6 Kruidenbaan

Kruidenbanen worden, afhankelijk van de bodem, 1-2 keer per jaar gemaaid. De eerste maaironde in het eerste jaar wordt een kruidenbaan niet beheerd. Daarna wordt gefaseerd gemaaid waarbij ongeveer 25% van het maaisel blijft staan. Maaisel blijft eerst liggen en wordt na enkele dagen opgeruimd.

7.3.7 Zandbijenbed

De eerste jaren heeft een zandbijenbed bijna geen beheer. In geval van pioniervegetatie kan dit in september/oktober worden uitgetrokken. Na enkele jaren wordt het zandbijenbed meegenomen in het reguliere maaibeheer waarbij ongeveer 30% van de vegetatie blijft staan. Maaisel wordt wederom na enkele dagen opgeruimd.

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Bijlagen/literatuurlijst

- Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels, - Nederlandse fauna 5*. Leiden, Nederland: KNNV Uitgeverij & European invertebrate Survey – Nederland.
- Terlouw, R.J.S, R.Slagboom, 2021. *Natuurbouwstenen*. Afdeling Water en Groen | Bureau Groen Blauwe Leefomgeving. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.

Soortinformatie:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.anemoon.org
- www.vlindernet.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.eurobats.org

Waarnemingen:

- ndff-ecogrid.nl

Soorten:

- Bij12 (2017). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus**. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Rugstreeppad *Bufo calamita**. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Steenuil *Athene Noctua**. Bij12, versie 1.0, Utrecht.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤